EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 03 02
COM(2021) 94 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 77 straipsnį

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 77 straipsnį

TEISINIS PAGRINDAS

Tarnybos nuostatų su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2013 m.[1], 77 straipsnyje nustatyta, kad kas penkerius metus, pradedant 2014 m. sausio 1 d., įvertinamas pensinis amžius, remiantis Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai. Ataskaitoje visų pirma nagrinėjama, kaip kito valstybių narių valstybės tarnautojų pensinis amžius ir institucijų pareigūnų tikėtina gyvenimo trukmė.

Teisėkūros institucijos taip pat nusprendė, kad prireikus Komisija, itin daug dėmesio skirdama pokyčiams valstybėse narėse, pateikia pasiūlymą, kuriuo atsižvelgiant į tos ataskaitos išvadas keičiamas pensinis amžius.

Šia ataskaita minėta nuostata įgyvendinama visų pirma nagrinėjant, kaip 2014–2018 m. kito valstybių narių valstybės tarnautojų pensinis amžius ir institucijų pareigūnų tikėtina gyvenimo trukmė.

1. ATASKAITOS APRĖPTIS

Pagal Tarnybos nuostatų 77 straipsnį valstybių narių valstybės tarnautojų pensinio amžiaus ir institucijų pareigūnų tikėtinos gyvenimo trukmės raida turėtų būti vertinama kas penkerius metus, taigi ši ataskaita apima penkerių metų – nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2018 m. gruodžio 31 d. – ataskaitinį laikotarpį.

Teisėkūros institucijos nustatė materialinę taikymo sritį, apimančią tiek valstybių narių valstybės tarnautojų pensinio amžiaus, tiek institucijų pareigūnų tikėtinos gyvenimo trukmės raidą. Be to, jos nurodė, kad vertindama galimybę pakeisti pensinį amžių, Komisija itin daug dėmesio turėtų skirti pokyčiams valstybėse narėse.

Kadangi 2020 m. vasario 1 d. Jungtinė Karalystė išstojo iš Europos Sąjungos, Jungtinės Karalystės duomenys nepateikiami. Iš tikrųjų, būsimi veiksmai bus grindžiami šioje ataskaitoje atlikta analize. Taigi, nors visiškai pripažįstama, kad ataskaitiniu laikotarpiu Jungtinė Karalystė buvo valstybė narė, šiuo etapu neatrodo tikslinga įtraukti duomenis apie padėtį Jungtinėje Karalystėje.

2. BENDROJI INFORMACIJA

2.1. Duomenų rinkimas

Eurostatas paprašė valstybių narių ekspertų kasmet teikti duomenis Tarnybos nuostatų 83 straipsnio darbo grupėje. Ši darbo grupė yra kompetentinga bendradarbiaujant su Eurostatu spręsti visus klausimus, susijusius su Tarnybos nuostatų XII priedo įgyvendinimo metodika.

Siekdama įvykdyti savo pareigą teikti ataskaitas ir laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies, Europos Komisija paprašė valstybių narių atstovų 83 straipsnio darbo grupėje iki 2019 m. pabaigos pateikti duomenis apie atitinkamas valstybės tarnautojų pensijų sistemas ir patvirtinti tų duomenų patikimumą. Tie duomenys visų pirma buvo susiję su ataskaitiniu laikotarpiu taikomu pensiniu amžiumi ir kitomis pensijų sistemų veikimo sąlygomis.

[1] 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 1023/2013.

2.2. Metodiniai aspektai

Pensijų išmokas valstybėse narėse galima palyginti tik tam tikru mastu, nes esama pensijų sistemų struktūrinių skirtumų. Visų pirma, valstybių narių centrinių tarnybų valstybės tarnautojų sistemos gali apimti skirtingas tiriamosios visumos grupes, t. y. valstybių narių sistemos apima centrinės valdžios pareigūnus, visus viešojo sektoriaus valstybės tarnautojus arba visus dirbančius gyventojus, įskaitant centrinės valdžios institucijų valstybės tarnautojus.

Be to, tam tikros nacionalinės sistemos grindžiamos einamojo finansavimo modeliu (t. y. kai išėjusiesiems į pensiją paskirstomos dirbančiųjų pensijų įmokos), o pagal kitas sistemas darbuotojai moka savo būsimos pensijos įmokas. Be to, tam tikrose nacionalinėse sistemose numatytas pagal lytį nustatytas pensinis amžius.

Kaip patvirtinta ES teismų praktikoje[2], ES pareigūnų pensijų sistema yra teorinis (virtualus) fondas, iš kurio mokamos nustatytos išmokos ir kuriame darbuotojo įmokos naudojamos būsimoms įmokas mokančių asmenų pensijoms finansuoti. Įmokomis faktiškai padengiamos tam tikrais metais įgytas teises į pensiją atitinkančios išlaidos ir jos niekaip nesusijusios su tų metų pensijų išlaidomis[3].

2.3. Įprasto pensinio amžiaus apibrėžtis

Tarnybos nuostatų 77 straipsnyje nurodytas pensinis amžius, kuris taip pat laikomas įprastu pensiniu amžiumi. Šis terminas atitinka amžių, kurio sulaukę ES darbuotojai automatiškai išeina į pensiją ir jiems netaikomos piniginės nuobaudos. Nuo 2014 m. sausio 1 d. įprastas ES darbuotojų, įdarbintų nuo 2014 m., pensinis amžius padidintas iki 66 metų. Iki tos dienos įdarbintiems darbuotojams taikomos pereinamojo laikotarpio nuostatos.

Taikomos dvi nuo įprasto pensinio amžiaus nukrypti leidžiančios nuostatos:

- pirma, darbuotojai gali prašyti anksčiau išeiti į pensiją, t. y. išeiti į pensiją nesulaukus įprasto pensinio amžiaus. Nuo 2014 m. sausio 1 d. visų darbuotojų ankstyvo išėjimo į pensiją amžius padidintas iki 58 metų. Anksčiau išeinant į pensiją visada taikomos didelės piniginės nuobaudos[4];
- antra, darbuotojai gali pačių prašymu ir jei, paskyrimų tarnybos nuomone, tai pateisinama tarnybos interesais, tęsti tarnybą iki 67 metų. Išimties tvarka darbuotojai gali tęsti tarnybą iki 70 metų, ir tokiu atveju jie automatiškai išeina į pensiją paskutinę mėnesio, kurį jiems sukanka tiek metų, dieną.

3. VALSTYBIŲ NARIŲ CENTRINIŲ TARNYBŲ VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ ATITINKAMO PENSINIO AMŽIAUS RAIDA

Toliau pateikiamose diagramose parodyta, kaip kito valstybių narių centrinėse tarnybose dirbančių valstybės tarnautojų įprastas pensinis amžius, minimalus pensinis amžius ir maksimalus pensinis amžius[5]. Lentelėse nenurodytos valstybės narės Eurostatui nepateikė duomenų arba jose nenustatytas minimalus ar maksimalus pensinis amžius.

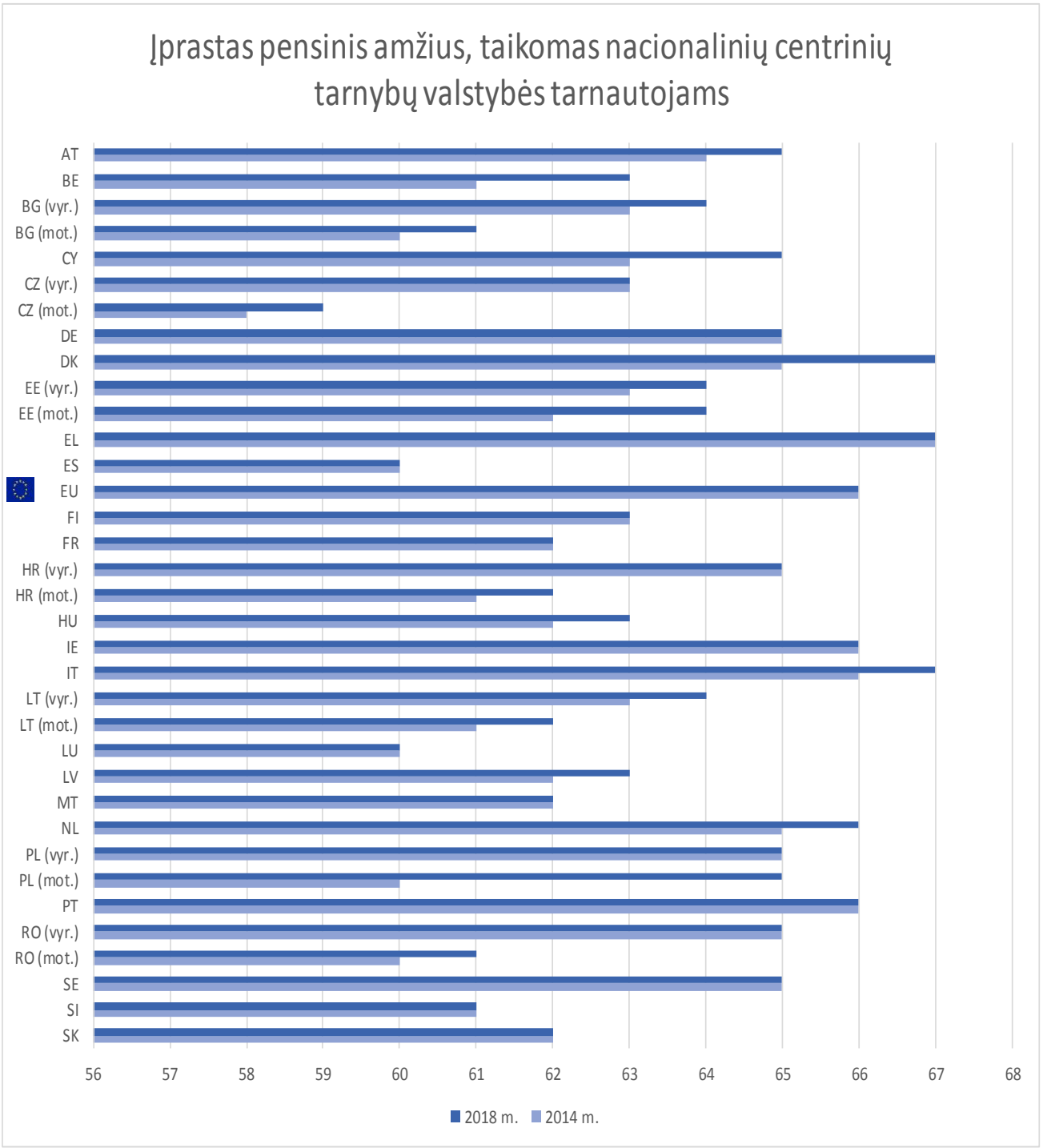
2 Žr., visų pirma, 2007 m. liepos 11 d. Sprendimo *Wils prieš Parlamentą*, F-105/05, 85 punktą ir 2011 m. spalio 18 d. Sprendimo *Purvis prieš Parlamentą*, T-439/09, 45 punktą.

3 Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Tarnybos nuostatų XII priedo taikymo, COM(2018) 829 *final*.

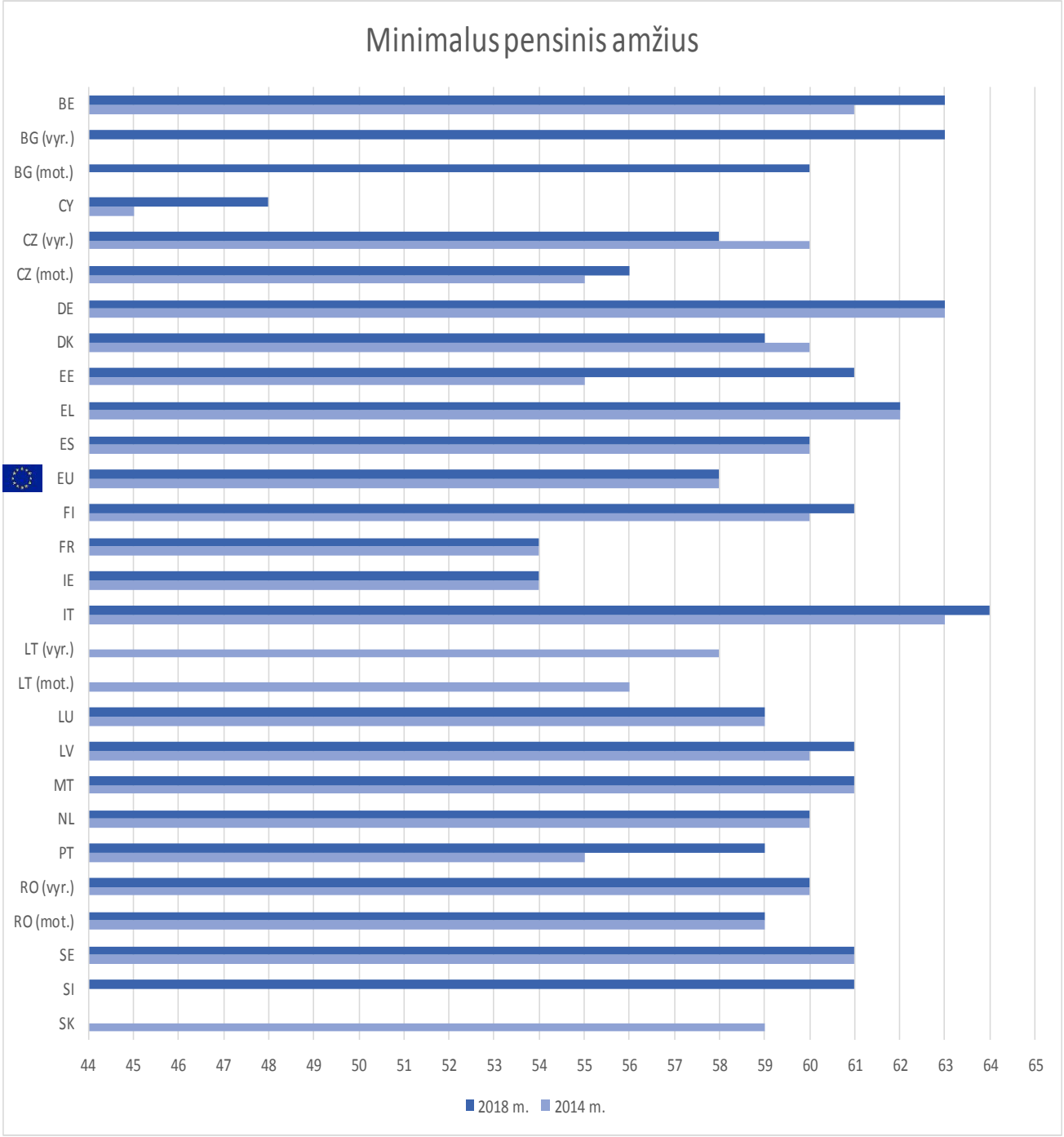
4 Pagal Tarnybos nuostatų VIII priedo 9 straipsnį įprasto ir faktinio pensinio amžiaus skirtumo laikotarpiu atitinkama pensija per metus sumažinama 3,5 proc.

5 Tais atvejais, kai valstybės narės duomenis pateikė skliaustuose (t. y. minimalus pensinis amžius svyruoja nuo 56 iki 60 metų), diagramose nurodoma didžiausia vertė.

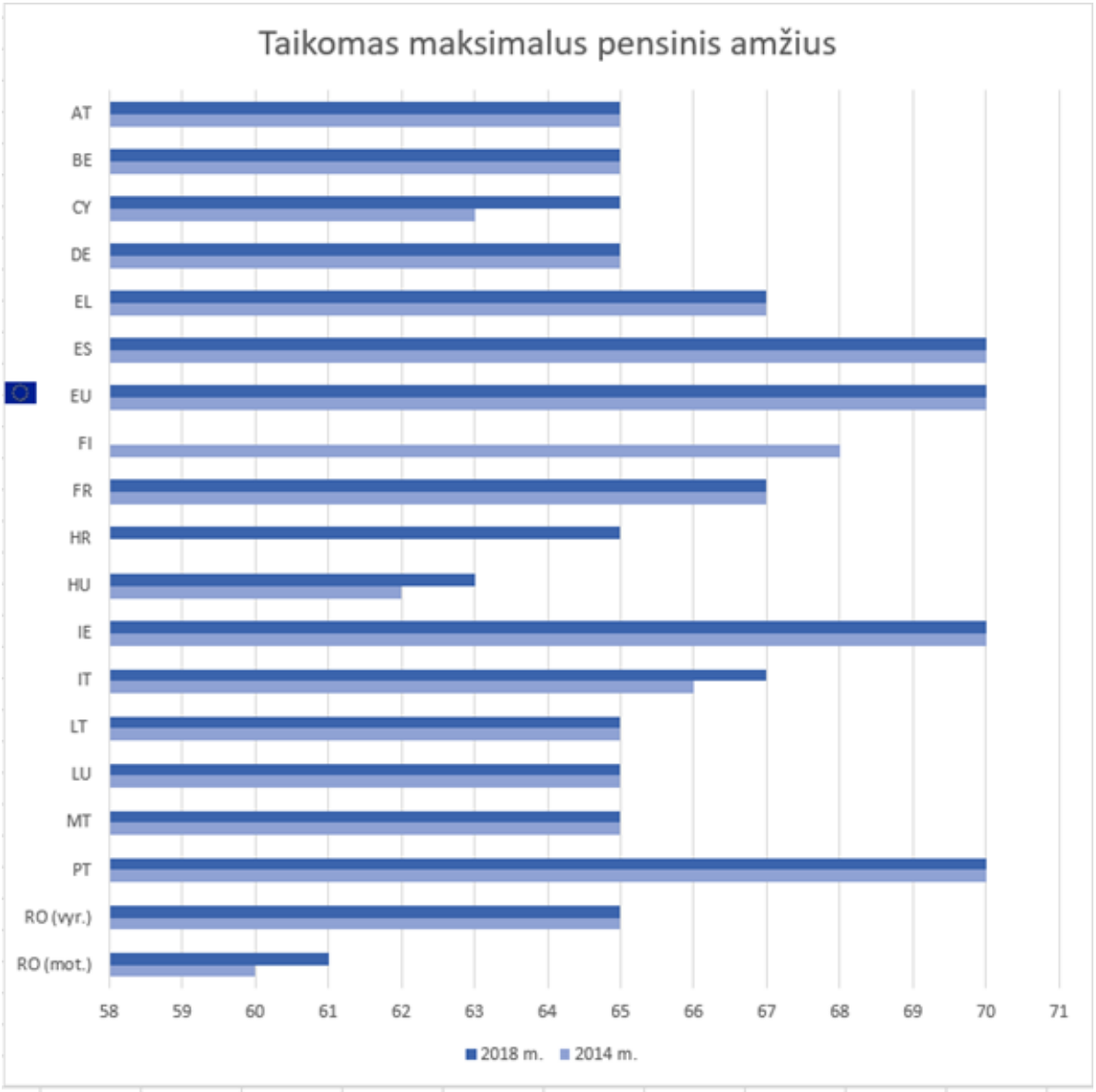
3.1. Valstybių narių centrinių tarnybų valstybės tarnautojų įprastas pensinis amžius

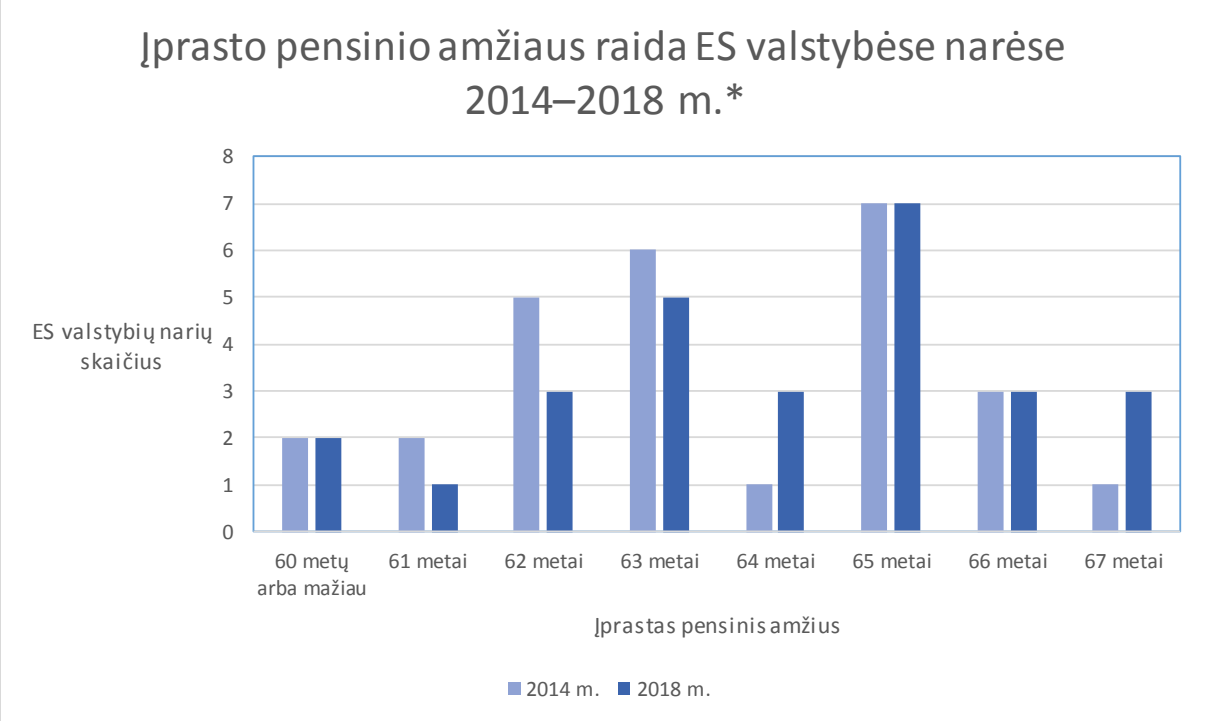
3.2. Minimalus pensinis amžius

3.3. Maksimalus pensinis amžius

3.4. Valstybių narių valstybės tarnautojų pensinio amžiaus raidos vertinimas

** Ši lentelė grindžiama 3.2 skyriaus lentelėje pateiktais duomenimis. Kalbant apie šalis, kuriose moterų ir vyrų pensinis amžius yra skirtingas, pirmiau pateiktoje lentelėje nurodyta didžiausia vertė.*

Pirmiau pateiktose diagramose parodyta, kaip 2014–2018 m. kito ES valstybėse narėse centrinės valdžios tarnybose dirbantiems valstybės tarnautojams nustatytas minimalus, įprastas ir maksimalus pensinis amžius.

Galima pamatyti tam tikrų skirtumų, nes kai kuriose valstybėse narėse minimalus pensinis amžius nenustatytas, o kitose valstybėse narėse nėra centrinėse tarnybose dirbančių valstybės tarnautojų maksimalaus pensinio amžiaus ir įprasto pensinio amžiaus skirtumų.

Atsižvelgiant į tai, nors šie surinkti duomenys suteikia naudingos informacijos apie atitinkamą pensinį amžių, taikomą valstybių narių centrinėse tarnybose, bet kokius palyginimus reikėtų daryti atsargiai.

Iš padėties 2014 m. vertinimo matyti, kad vienoje valstybėje narėje įprastas pensinis amžius buvo didesnis už įprastą ES darbuotojų pensinį amžių (66 metai) ir kad įprastas pensinis amžius visose valstybėse narėse svyravo nuo 58 iki 67 metų.

Iš padėties 2018 m. vertinimo matyti, kad trijose valstybėse narėse įprastas pensinis amžius buvo didesnis už įprastą ES darbuotojų pensinį amžių ir kad įprastas pensinis amžius visose valstybėse narėse svyravo nuo 59 iki 67 metų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, daromos šios pastabos:

- dabartinis maksimalus ES darbuotojų pensinis amžius (70 metų) atitinka aukščiausius standartus, taikomus valstybių narių centrinių tarnybų valstybės tarnautojams;

- dabartinis minimalus ES darbuotojų pensinis amžius (58 metai) yra mažesnis už vidutinį minimalų pensinį amžių, taikomą atsakymus pateikusių valstybių narių centrinių tarnybų valstybės tarnautojams (59,4 metų)[6];
- nuo 2004 m. iki 2014 m. įprastam ES darbuotojų pensiniam amžiui padidėjus nuo 60 iki 66 metų, valstybėse narėse matyti pastangų pasivyti šiuos rodiklius tendencija;
- ataskaitiniu laikotarpiu tebėra valstybių narių tarpusavio skirtumų;
- 2014–2018 m. vidutinis įprastas pensinis amžius atsakymus pateikusiose valstybėse narėse padidėjo mažiau nei vienais metais;
- 2018 m. 89 proc. atsakymus pateikusių valstybių narių įprastas pensinis amžius buvo toks pat kaip ir įprastas ES darbuotojų pensinis amžius arba už jį mažesnis;
- po 2014 m. reformos įprastas pensinis amžius, statutiniams darbuotojams taikomas pagal Tarnybos nuostatų 77 straipsnį, tebėra vienas iš didžiausių, palyginti su valstybių narių centrinėse tarnybose dirbantiems valstybės tarnautojams taikomu įprastu pensiniu amžiumi.

4. INSTITUCIJŲ PAREIGŪNŲ TIKĖTINOS GYVENIMO TRUKMĖS RAIDA

ES institucijų darbuotojų tikėtinos gyvenimo trukmės raidos vertinimas grindžiamas demografiniais parametrais, nustatytais Tarnybos nuostatų XII priede. Tie patys parametrai naudojami atliekant metinį ir penkerių metų laikotarpio ES pareigūnų pensijų sistemos aktuarinį vertinimą.

Eurostatas kasmet renka duomenis apie šiuos demografinius parametrus remdamasis sistemos dalyvių tiriamosios visumos, kurią sudaro faktiškai dirbantys darbuotojai ir pensininkai, stebėjimais. Ši informacija gaunama iš institucijų ir agentūrų, kurių darbuotojai yra šios sistemos dalyviai.

Visų pirma, institucijų pareigūnų ir kitų tarnautojų tikėtina gyvenimo trukmė vertinama remiantis gyvenimo trukmės lentele, Eurostato sudaryta ES pareigūnų pensijų sistemos aktuariniam vertinimui atlikti. Šioje gyvenimo trukmės lentelėje atsižvelgiama į visos sistemos dalyvių tiriamosios visumos ypatumus, taigi ji grindžiama tik su sistema susijusia tiriamąja visuma, taip užkertant kelią bet kokiam šališkumui. Mirtingumo rodiklius atspindinčios gyvenimo trukmės lentelės atnaujinamos kas penkerius metus, kad taip pat būtų atsižvelgiama į naujausius mirtingumo stebėjimo duomenis[7].

4.1. Metodiniai aspektai

Eurostatas perspektyvinėmis gyvenimo trukmės lentelėmis naudojosi atlikdamas 2013 ir 2018 m. penkerių metų laikotarpio ES pareigūnų pensijų sistemos vertinimus. Jas patvirtino pagal Tarnybos nuostatų XII priedo 13 straipsnio 2 dalį paskirti išorės aktuarai.

Į perspektyvines gyvenimo trukmės lenteles mirtingumo rodikliai įtraukiami atsižvelgiant ir į amžių, ir į atitinkamus metus. Šiose lentelėse į numatomus būsimus mirtingumo pokyčius atsižvelgiama turint omenyje nustatytus ir numatomus apibrėžtos tiriamosios visumos mirtingumo pokyčius visu jos gyvenimo laikotarpiu[8].

---

6 Reikėtų priminti, kad nuo 2014 m. anksčiau išeinant į pensiją visada taikomos didelės piniginės nuobaudos, nes skirtumo tarp įprasto ir faktinio pensinio amžiaus laikotarpiu atitinkama pensija per metus sumažinama 3,5 proc.

7 Tarnybos nuostatų XII priedo 9 straipsnis.

8 Pavyzdžiui, tikėtina gyvenimo trukmė sulaukus 65 metų 2018 m. būtų atnaujinta atsižvelgiant į nustatytą 65 metų asmenų mirtingumo rodiklį 2018 m. ir numatomą 66 metų asmenų mirtingumo rodiklį 2019 m.,

Palyginti su periodinėmis gyvenimo trukmės lentelėmis, kurias rengiant naudojami vienų metų (arba kelerių metų) mirtingumo rodikliai ir daroma prielaida, kad tie rodikliai taikomi visą likusį asmens gyvenimą, perspektyvinių gyvenimo trukmės lentelių naudojimas atitinka geriausią aktuarinę praktiką. Kitaip nei perspektyvinėse gyvenimo trukmės lentelėse, periodinėse gyvenimo trukmės lentelėse neatsižvelgiama į jokius vėlesnius mirtingumo rodiklių pokyčius[9]. Todėl pagal pasirinktą metodiką, palyginti su periodinėmis gyvenimo trukmės lentelėmis grindžiamu modeliu, tikėtina gyvenimo trukmė yra ilgesnė.

Eurostato parengtose perspektyvinėse ES gyvenimo trukmės lentelėse (angl. EULT) atsižvelgiama į nuolatinio tikėtinos gyvenimo trukmės ilgėjimo per 20 metų laikotarpį tendenciją, grindžiamą ES pareigūnų pensijų sistemos tiriamosios visumos mirtingumo raida. Ši lentelė grindžiama ES pareigūnų pensijų sistemos dalyvių mirtingumo reiškinių stebėjimu, taip išvengiant galimo išorinio šališkumo.

Naudojamos perspektyvinės gyvenimo trukmės lentelės atitinka geriausią aktuarinę praktiką. Į šią tikėtiną gyvenimo trukmę atsižvelgiama atliekant ES pareigūnų pensijų sistemos vertinimą. Tuo remiantis pensijų įmokų tarifas kasmet pakoreguojamas, siekiant užtikrinti sistemos pusiausvyrą.

4.2. ES darbuotojų tikėtinos gyvenimo trukmės 2013 ir 2018 m. palyginimas

Vyrų ir moterų mirtingumo rodikliai skiriasi, todėl 2013 m. ir 2018 m. aktuarinės gyvenimo trukmės lentelės apskaičiuotos atskirai, o tai atitinka geriausią aktuarinę praktiką.

Vyrai

Amžius	Tikėtina gyvenimo trukmė 2013 m.	Tikėtina gyvenimo trukmė 2018 m.	Tikėtinos gyvenimo trukmės pailgėjimas (2014–2018 m.)
18	65,7	65,8	0,078
19	64,8	64,8	0,078
20	63,8	63,8	0,078
21	62,8	62,9	0,078
22	61,8	61,9	0,078
23	60,8	60,9	0,078
24	59,8	59,9	0,078
25	58,8	58,9	0,078
26	57,9	57,9	0,078
27	56,9	57,0	0,078
28	55,9	56,0	0,078
29	54,9	55,0	0,078
30	53,9	54,0	0,078
31	52,9	53,0	0,078
32	51,9	52,0	0,078
33	51,0	51,0	0,078
34	50,0	50,1	0,078
35	49,0	49,1	0,078
36	48,0	48,1	0,078
37	47,0	47,1	0,078
38	46,0	46,1	0,078

Moterys

Amžius	Tikėtina gyvenimo trukmė 2013 m.	Tikėtina gyvenimo trukmė 2018 m.	Tikėtinos gyvenimo trukmės pailgėjimas (2014–2018 m.)
18	67,8	68,3	0,559
19	66,8	67,3	0,559
20	65,8	66,3	0,559
21	64,8	65,4	0,559
22	63,8	64,4	0,559
23	62,8	63,4	0,559
24	61,8	62,4	0,559
25	60,8	61,4	0,559
26	59,8	60,4	0,559
27	58,9	59,4	0,559
28	57,9	58,4	0,560
29	56,9	57,4	0,560
30	55,9	56,4	0,560
31	54,9	55,5	0,560
32	53,9	54,5	0,560
33	52,9	53,5	0,560
34	51,9	52,5	0,560
35	50,9	51,5	0,560
36	50,0	50,5	0,560
37	49,0	49,5	0,560
38	48,0	48,5	0,560

numatomą 67 metų asmenų mirtingumo rodiklį 2020 m. ir t. t., taip numatant būsimus mirtingumo modelio pokyčius.

9 Taigi periodinė gyvenimo trukmės lentelė atspindi vidutinį papildomų metų, kuriuos asmuo nugyventų, palyginti su amžiaus grupės asmenų mirtingumo rodikliais konkrečioje vietovėje ir konkrečiu laikotarpiu visą likusį jo gyvenimą, skaičių. Nors šiose lentelėse atsižvelgiama į tai, kad senstant mirtingumas vidutiniškai didėja, jos neatspindi laikui bėgant vykstančios mirtingumo raidos. Šiuo atveju būsimas mirtingumas turėtų būti lygiai toks pat kaip ir šiuo metu nustatytas mirtingumas.

39	45,1	45,1	0,079
40	44,1	44,2	0,079
41	43,1	43,2	0,079
42	42,1	42,2	0,079
43	41,2	41,2	0,079
44	40,2	40,3	0,080
45	39,2	39,3	0,081
46	38,3	38,3	0,082
47	37,3	37,4	0,083
48	36,3	36,4	0,084
49	35,4	35,5	0,086
50	34,4	34,5	0,087
51	33,5	33,6	0,090
52	32,5	32,6	0,092
53	31,6	31,7	0,096
54	30,6	30,7	0,100
55	29,7	29,8	0,105
56	28,8	28,9	0,112
57	27,8	28,0	0,120
58	26,9	27,0	0,129
59	26,0	26,1	0,138
60	25,1	25,2	0,146
61	24,2	24,3	0,155
62	23,3	23,5	0,163
63	22,4	22,6	0,172
64	21,5	21,7	0,179
65	20,7	20,8	0,184
66	19,8	20,0	0,183

39	47,0	47,6	0,560
40	46,0	46,6	0,560
41	45,0	45,6	0,560
42	44,1	44,6	0,560
43	43,1	43,6	0,561
44	42,1	42,7	0,561
45	41,1	41,7	0,562
46	40,1	40,7	0,563
47	39,2	39,7	0,564
48	38,2	38,8	0,566
49	37,2	37,8	0,568
50	36,3	36,9	0,570
51	35,3	35,9	0,573
52	34,4	34,9	0,577
53	33,4	34,0	0,582
54	32,5	33,0	0,588
55	31,5	32,1	0,596
56	30,6	31,2	0,605
57	29,6	30,2	0,616
58	28,7	29,3	0,629
59	27,8	28,4	0,645
60	26,8	27,5	0,659
61	25,9	26,6	0,672
62	25,0	25,7	0,682
63	24,1	24,8	0,690
64	23,2	23,9	0,695
65	22,3	23,0	0,697
66	21,5	22,2	0,696

Palyginus faktiškai dirbančių darbuotojų (18–66 metų[10]) tikėtiną gyvenimo trukmę 2013 ir 2018 m. matyti, kad tikėtina gyvenimo trukmė šiek tiek pailgėjo.

Iš 2018 m. vyrų gyvenimo trukmės lentelės matyti, kad tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo labai nedaug: nuo 0,078 metų (28 dienų) kalbant apie jaunesnius faktiškai dirbančius darbuotojus iki 0,184 metų (dviejų mėnesių ir šešių dienų) sulaukus įprasto pensinio amžiaus.

Iš 2018 m. moterų gyvenimo trukmės lentelės matyti, kad tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo nedaug: nuo 0,559 metų (šešių mėnesių ir 24 dienų) kalbant apie jaunesnius faktiškai dirbančius darbuotojus iki 0,697 metų (aštuonių mėnesių ir 14 dienų) sulaukus pensinio amžiaus.

Apskritai iš ES gyvenimo trukmės lentelių raidos matyti, kad institucijų darbuotojų tikėtina gyvenimo trukmė šiek tiek pailgėjo, t. y. keturiais mėnesiais jaunesniame amžiuje ir penkiais mėnesiais sulaukus įprasto pensinio amžiaus.

5. POKYČIAI VALSTYBĖSE NARĖSE

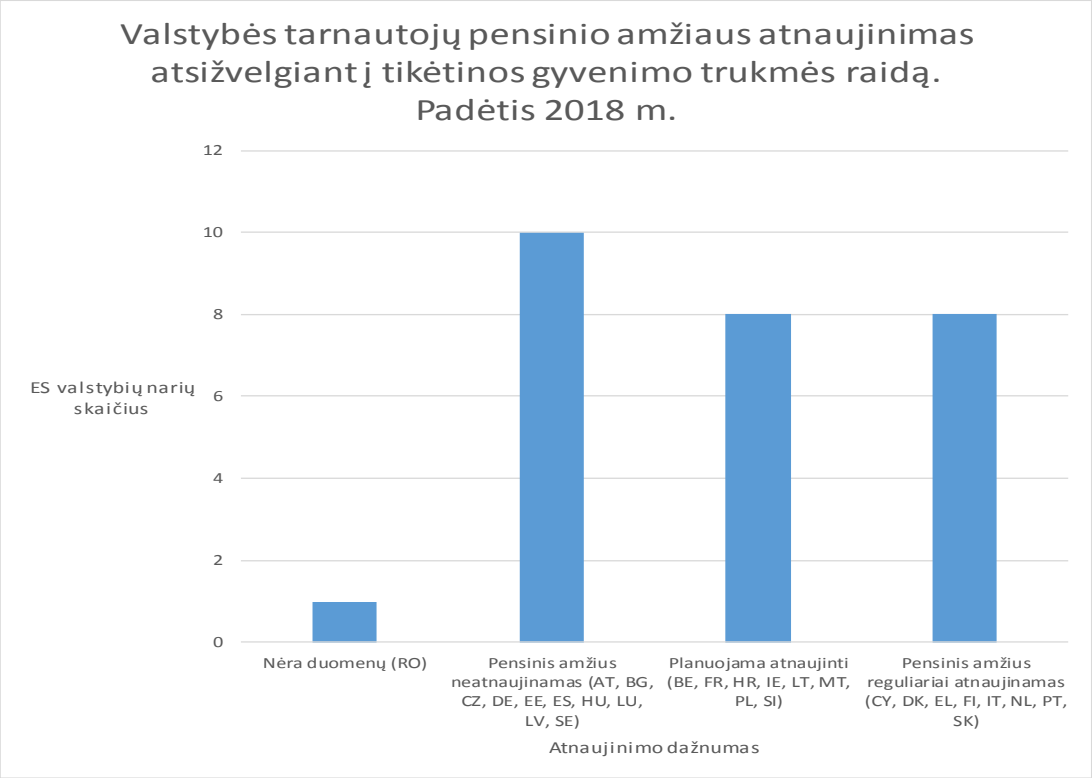
Be šios ataskaitos 3 ir 4 punktuose pateikto vertinimo, Komisija taip pat atsižvelgė į valstybių narių pensijų sistemų pokyčius.

5.1. Pensinio amžiaus atnaujinimas atsižvelgiant į tikėtinos gyvenimo trukmės raidą

Daugumoje valstybių narių pensinis amžius reguliariai arba retkarčiais atnaujinamas, kad būtų atsižvelgiama į tikėtinos gyvenimo trukmės pokyčius.

[10] Pažymėtina, kad pagal Tarnybos nuostatų 52 straipsnį galima dirbti iki 67 metų (jeigu tai pateisinama tarnybos interesais) ir iki 70 metų (išimties tvarka).

Remiantis informacija, kurią atsakymus pateikusios valstybės narės perdavė 83 straipsnio darbo grupėje, valstybės narės yra nustačiusios skirtingus pensinio amžiaus atnaujinimo atsižvelgiant į tikėtinos gyvenimo trukmės raidą metodus.

5.2. Nustatyti valstybių narių pensijų sistemų pokyčiai

Po pasaulinės finansų krizės daugelis šalių ėmėsi priemonių savo pensijų sistemų finansiniam tvarumui didinti. Visų pirma, pagal 2015 m. ir 2018 m. Pensijų adekvatumo ataskaitose nustatytą per krizę ir po krizės vykdytų reformų modelį pensijų tvarumo didinimas ir toliau buvo vienas iš pagrindinių per ataskaitinį laikotarpį įgyvendintų pensijų reformų uždavinių. Tai buvo daroma daugiausia pensijos trukmę pritaikant prie tikėtinos gyvenimo trukmės. Vis dėlto įvairios valstybės narės šią veiklą vykdė esant skirtingai pradinei padėčiai, vadovaudamosi nevienodo lygio užmojais ir nevienodai atsižvelgdamos į lyčių aspektą[11]. 2020 m. didžiojoje daugumoje valstybių narių pensinis amžius buvo mažesnis už ES darbuotojų pensinį amžių.

Be to, įgyvendinant tam tikras pastarojo meto pensijų reformas daugiausia dėmesio buvo skiriama tokiems klausimams kaip su amžiumi susijusių reikalavimų gauti pensiją mažinimas ir pensijų išmokų, įskaitant pirmosios pakopos pensijas, bei pensijų sistemos aprėpties didinimas[12]. Kai kuriais atvejais teisės aktais nustatytų reformų poveikis buvo sustabdytas ar atidėtas (pvz., taikytas vadinamasis pensijų perkainojimo indeksas ir tvarumo veiksnys) arba buvo suteikta naujų laikinų galimybių anksti išeiti į pensiją[13]. Kitais atvejais 2008–2012 m. finansų krizės sukeltas reformų vykdymo pagreitis neseniai sulėtėjo, o keletas valstybių narių

[11] Europos Komisija ir Socialinės apsaugos komitetas, *2018 m. Pensijų adekvatumo ataskaita*, p. 101–102.

[12] EBPO, *Pensions at a Glance 2019*. Savo 2020 m. birželio 8 d. išvadose (dok. Nr. 8635/20) dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 15/2019 „2014 m. Tarnybos nuostatų reformos priemonių rinkinio įgyvendinimas Komisijoje. Sutaupyta daug, bet tai turėjo pasekmių darbuotojams“ Taryba paragino Komisiją stebėti faktinio pensinio amžiaus raidą naudojantis naujausiais lyginamaisiais duomenimis apie valstybių narių pensijų sistemas ir šiuo tikslu nurodė EBPO tyrimą „Pensijų apžvalga“ (angl. *Pension at glance*).

[13] Europos Komisija ir Ekonominės politikos komitetas, *2021 m. ataskaita dėl senėjimo*, pagrindinės prielaidos ir prognozavimo metodikos, p. 35.

netgi panaikino jau priimtas teisės aktais nustatytas reformas ir kai kuriais atvejais vėl nustatė mažesnį moterų ir vyrų pensinį amžių.

Be to, remiantis daugumos valstybių narių pateiktomis ilgalaikėmis prognozėmis, bent iki 2030 m. nenumatoma didinti pensinio amžiaus, kad jis viršytų 66 metų ribą[14].

Galiausiai atrodo, kad keliose valstybėse narėse neseniai buvo priimtos lanksčios išėjimo į pensiją taisyklės, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas ilgesniam profesiniam gyvenimui ir palengvinti išėjimą į pensiją, įskaitant lanksčias perėjimo nuo darbinės veiklos prie visiško išėjimo į pensiją formas[15].

IŠVADOS

(1) Nuo 2014 m. kai kurios valstybės narės padidino savo centrinių tarnybų valstybės tarnautojų įprastą pensinį amžių. Vis dėlto 2018 m. pabaigoje daugiau kaip 89 proc. atsakymus pateikusių valstybių narių įprastas pensinis amžius buvo toks pat kaip ir teisės aktais nustatytas ES darbuotojų pensinis amžius (66 metai) arba už jį mažesnis.

(2) Iš ES gyvenimo trukmės lentelių, grindžiamų geriausią aktuarinę praktiką atitinkančia metodika, raidos matyti, kad institucijų darbuotojų tikėtina gyvenimo trukmė ataskaitiniu laikotarpiu vidutiniškai labai nedaug pailgėjo.

(3) Atsižvelgiant į nustatytą pensinio amžiaus raidą nacionalinėse centrinėse tarnybose ir į nedidelį ES darbuotojų tikinėtinos gyvenimo trukmės pailgėjimą, dabartinis ES darbuotojų pensinis amžius (66 metai) laikomas tinkamu ir atitinkančiu aukščiausius standartus, taikomus valstybių narių nacionalinėse valstybės tarnybos institucijose.

(4) Pirmiau pateiktas vertinimas taip pat patvirtintas pokyčių valstybėse narėse analizės rezultatais. ES darbuotojų pensinis amžius, palyginti su pensiniu amžiumi, taikomu pagal valstybių narių nacionalines pensijų sistemas, tebėra vienas iš didžiausių. Be to, iš pastarojo meto pokyčių matyti tendencija atšaukti kai kuriuos anksčiau priimtus sprendimus, susijusius su įprasto pensinio amžiaus didinimu.

(5) Todėl šiuo etapu nėra pagrindo teikti pasiūlymą, kuriuo būtų keičiamas teisės aktais – pagal Tarnybos nuostatų 77 straipsnį – nustatytas pensinis amžius (66 metai).

[14] Europos Komisija ir Socialinės apsaugos komitetas, *2018 m. Pensijų adekvatumo ataskaita*, p. 126, 10 lentelė.

[15] Europos Komisija ir Socialinės apsaugos komitetas, *2018 m. Pensijų adekvatumo ataskaita*, p. 103.